

Utvärdering av familjeombudsuppdraget

VÅREN 2024

Susann Swärd, människorätts- och barnrättsstrateg

Valentina Hajra, utvecklingsledare våld i nära relationer, barn som far illa och hedersrelaterat våld och förtryck

REGION
RÖNNEBERG

Innehållsförteckning

Sammanfattande slutsatser	2
Bakgrund	5
Familjeombudens uppdrag	5
Förutsättningar för familjeombudens uppdrag	5
Att utse familjeombud.....	5
Ansvarsfördelning.....	6
Samordnare av familjeombuden.....	6
Utveckling och uppföljning av uppdrag.....	6
Familjeombud som deltagit i utvärderingen.....	7
Hur länge familjeombuden har haft familjeombudsuppdraget	7
Familjeombud i relevanta verksamheter.....	8
Tid och mandat	9
Tid för familjeombudsuppdraget.....	9
Mandat för familjeombudsuppdraget.....	9
Grundutbildning, nätverksmöten och avstämningsmöten.....	12
Obligatorisk grundutbildning	12
Nätverksmötena	13
Avstämningsmöten var tredje vecka	15
Insatser i verksamheterna.....	16
Genomförda insatser.....	16
Verksamhetsnära rutiner	17
Personalens kunskap.....	19
Upplevelser av familjeombudsuppdraget	22
Stöd till familjeombuden	24
Sammanfattande slutsatser	26

Sammanfattande slutsatser

Det har varit mycket värdefullt att ta del av familjeombudens samlade erfarenheter kring sitt uppdrag för tredje gången. Resultatet visar utmaningar och styrkor med familjeombuds-uppdraget samt ger en hänvisning till fortsatt utvecklingsarbete. Det har varit en stor andel familjeombud som har deltagit i utvärderingen, vilket gör att resultatet måste anses att till största del ha fångat de relevanta erfarenheter som familjeombuden har kring sitt uppdrag.

- **Saknas familjeombud:** Det saknas fortfarande familjeombud på 7 av 33 vårdcentraler och 10 av 29 berörda verksamheter inom övrig hälso- och sjukvård.
 - ⇒ Stödfunktionerna kommer att ta ny kontakt med dessa verksamheter för att se förutsättningar för dem att tillsätta familjeombud.
- **Grundutbildningen:** Det är en stor grupp nya familjeombud som tillkommer varje år, ca 40 procent av alla familjeombud har haft uppdraget mindre än 12 månader. Dessa behöver delta i den obligatoriska grundutbildningen regelbundet för att ha förutsättningar att agera som familjeombud.
 - ⇒ Grundutbildning måste fortsatt erbjudas en till två gånger per år för att skapa goda förutsättningar för uppdraget.
- **Avsatt tid:** Knappt hälften av familjeombuden upplever sig ha arbetstid motsvarande 1 dag per månad, vilket är minimikravet som hälso- och sjukvårdens ledningsgrupp har antagit i samband med uppdateringen av innehållet i familjeombudsuppdraget.
 - ⇒ Vart femte familjeombud uppger att de inte har någon tid avsatt alls för uppdraget, vilket innebär att funktionen inte fyller sitt syfte i de verksamheterna.
 - ⇒ Chefer behöver stödja familjeombuden så att de får avsatt arbetstid, tid för att delta i nätverksmöten två gånger om året samt i den obligatoriska grundutbildningen.
- **Mandat:** Två av tre familjeombud upplever att de har tillräckligt med mandat för att driva frågorna som ingår i familjeombudsuppdraget, även om de inte alltid har tid avsatt för uppdraget.
 - ⇒ Det är väsentligt att alla familjeombud får stöd från sin chef att möjliggöra sitt uppdrag, genom att skapa samsyn kring vad som behöver prioriteras och när detta ska ske i tid.
 - ⇒ Stödfunktionerna tar fram tydligare stödmaterial för att familjeombud tillsammans med sin chef ska kunna planera genomförandet av familjeombudsuppdraget.
- **Sårbart med endast ett familjeombud:** Genomgående visar utvärderingen hur de verksamheter som har fler än ett familjeombud ser fördelar med att vara flera som stöttar varandra och delar på uppdraget, samt att de familjeombud som är ensamma i sina verksamheter upplever det tungt och önskar fler familjeombud inom verksamheten.
 - ⇒ Verksamhetschefer och avdelningschefer behöver i dialog med sitt familjeombud överväga om det kan finnas skäl att utse mer än ett familjeombud som gemensamt delar på familjeombudsuppdraget. Det blir mindre sårbart och skapar bättre förutsättningar för uppdraget.

- **Nätverksmöten:** Nätverksmötena fyller en viktig funktion av att träffas och dela erfarenheter. Mer fokus önskas på goda exempel, nätverkande och externa föreläsare.
⇒ Stödfunktionerna ser över möjligheten att minska upprepning av information och fokusera än mer på erfarenhetsutbyte och relevant kunskapspåfyllning.
- **Avstämningsmöten:** Avstämningsmötena var tredje vecka upplevs som relevanta och kommer att fortsätta genomföras.
⇒ Stödfunktionerna ser över möjligheten att ha specifika teman för några av avstämningsmötena.
- **Insatser i verksamheterna:** Mycket fokus har legat på barn som far illa, anmälningsplikten samt våld i nära relationer. För att underlätta och stödja insatser inom övriga områden har stödfunktionerna gjort följande:
⇒ Tagit fram presentationsmaterial för introduktion för nyanställda.
⇒ Tagit fram rutiner och filmer som stödjer implementationen av Kronobarnsmodellen.
⇒ Tagit fram uppdaterat material om barnets rättigheter inom vården.
⇒ Planerat särskilt fokus på Barn som närstående under höstens nätverksmöte och Öppna föreläsning 2024.
- **Verksamhetsnära rutiner:** Omkring 20 procent av familjeombuden uppger att det saknas eller behöver uppdateras verksamhetsnära rutiner inom de områden som ingår i familjeombudsuppdraget.
⇒ Rutiner för Kronobarnsmodellen är framtagna och kommunicerade till familjeombuden.
⇒ Familjeombud som behöver stöd för att få till verksamhetsnära rutiner i sin verksamhet kan kontakta stödfunktionerna för att få hjälp.
- **Verksamhetsnära utbildningar:** En del familjeombud önskar särskilt riktade utbildningar inom verksamhetens område. Stödfunktionernas kompetens ligger inom sakområdet och inte alltid inom olika vårdspecialiteter.
⇒ Stödfunktionerna och familjeombuden stämmer av utbildningsbehov för att se om det kan genomföras av någon inom regionen eller om det behövs mer verksamhetsspecifik expertis från externt håll.
⇒ Förslaget om att ta fram fiktiva diskussionsfall anpassade till olika verksamheter beaktas av stödfunktionerna, med input från familjeombud som ser behov av sådant material.
- **Upplevelser av familjeombudsuppdraget:** Det är glädjande att se att i stort sätt alla upplever familjeombudsuppdraget som viktigt, roligt och engagerande, samt att så liten andel som 10-12 procent upplever att det är betungande, krävande och stressande.
⇒ Många av de som upplever familjeombudsuppdraget som betungande, krävande och stressande är ofta ensamma familjeombud inom sin verksamhet. Här är det viktigt att i dialog med chefer överväga att tillsätta flera familjeombud som kan dela på uppdraget för att det ska bli mer hanterbart och mindre sårbart.

- **Stödfunktioner:** Det är glädjande att de familjeombud som har behövt stöd och insatser från stödfunktionerna är så genomgående nöjda med stödet, både när det gäller tillgänglighet och innehåll.
- **Övriga synpunkter som framkommit i utvärderingen:**
 - ⇒ Familjeombud från privata aktörer saknar tillgång till familjeombudens interna sidor.

Bakgrund

Hälso- och sjukvårdens ledningsgrupp beslöt 2017 att använda en struktur med familjeombud för att säkerställa att arbetet med viktiga lagkrav stärks inom varje verksamhet. Familjeombuden ska stötta Region Kronoberg att leva upp till följande lagkrav för hälso- och sjukvården:

Barnets rättigheter: Barnkonventionen, Hälso- och sjukvårdslagen kap. 5 § 6 samt Patientlagen kap. 10 och 11.

Barn som far illa: Socialtjänstlagen 14 kap. 1 §, 1 c § och Patientsäkerhetslagen kap. 6 § 5

Våld i nära relationer: Hälso- och sjukvårdslagen 2, 2a, 3 §§ och Tandvårdslagen 2-3 §§

Barn som närstående: Hälso- och sjukvårdslagen kap. 5 § 7, Patientsäkerhetslagen kap. 6 § 5

Under 2023 utökade hälso- och sjukvårdens ledningsgrupp familjeuppdraget med **Samverkan inom Kronobarnsmodellen**.

Familjeombudens uppdrag

Familjeombuden är resurspersoner som stödjer den egna verksamheten på följande sätt:

- Uppmärksamma och informera verksamheten om barnets rättigheter, barn som far illa, våld i nära relationer och barn som närstående samt samverkan inom Kronobarnsmodellen.
- Vara ett stöd och bollplank i verksamheten i det vardagliga arbetet med barnets rättigheter, barn som far illa, våld i nära relationer och barn som närstående samt samverkan inom Kronobarnsmodellen.
- Nätverka med andra familjeombud i Region Kronoberg för att få till samverkan och erfarenhetsutbyte.

Förutsättningar för familjeombudens uppdrag

För att ge familjeombuden förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag måste hänsyn tas till behoven inom respektive verksamhet:

- Tillräckligt med avsatt tid för att kunna genomföra familjeombudsuppdraget, mellan 1-4 arbetsdagar i månaden.
- Tid för deltagande i nätverksträffar med andra familjeombud två gånger om året.
- Under första året avsatt tid för en grundutbildning motsvarande två heldagar.
- Vid behov kunna delta i avstämningsmöte som genomförs var tredje vecka, ca 1 timme.
- Det är viktigt att familjeombuden har mandat att driva frågorna.

Att utse familjeombud

Varje verksamhet måste utifrån sina behov identifiera hur många familjeombud som behövs:

- Verksamhetschefen ansvarar för att besluta om antal familjeombud.
- Verksamhetschefen/avdelningschefen utser medarbetare som blir familjeombud.
- Med fördel kan medarbetare som redan har snarlika uppgifter och kompetens bli familjeombud (t.ex. kontaktsjuksköterskor, närståendeombud, barnrättsombud m.fl.).

Ansvarsfördelning

Det är viktigt att ansvarsfördelningen mellan chefer, medarbetare och familjeombud blir tydlig:

- Verksamhetschefer har ansvar för att arbetet med barnets rättigheter, barn som far illa, våld i nära relationer och barn som närstående har de resurser och arbetsrutiner som behövs.
- Familjeombuden har ett ansvar att till chefen lyfta behov av att stärka arbetet med barnets rättigheter, barn som far illa, våld i nära relationer och barn som närstående.
- Alla inom verksamheten har ett ansvar för att agera enligt lagkrav och arbetsrutiner kring barnets rättigheter, barn som far illa, våld i nära relationer och barn som närstående
- Familjeombuden ska tydliggöra ansvaret men kan aldrig ta över ansvaret från chefer eller kollegor.

Samordnare av familjeombuden

För att skapa en gemensam grund för familjeombuden bör en samordnare hålla ihop utbildning och nätverksmöten:

- Samordnare är regionens människorätts- och barnrättsstrateg samt utvecklingsledare för våld i nära relationer, barn som far illa och hedersrelaterat våld och förtryck.
- Samordnarna planerar och genomför grundutbildning för familjeombuden.
- Samordnarna planerar och genomför nätverksmöten två gånger om året.
- Samordnarna är familjeombudens bollplank och ger löpande stöd och information till dem.
- Samordnarna rapporterar till referensgruppen för familjeombuden som består av representanter från akutkliniken, barnhälsovården, familjehälsan, primärvården samt folkhälsa och social utveckling.

Utveckling och uppföljning av uppdrag

För att kvalitetssäkra familjeombudens uppdrag måste det finnas struktur för uppföljning och utveckling:

- Uppdraget som familjeombud utvärderas och utvecklas årligen regionövergripande utifrån samordnarnas, familjeombudens och verksamheternas erfarenheter.
- Samordnarna och familjeombuden ansvarar för att kontinuerligt utveckla familjeombudets uppdrag

Denna utvärdering genomförs via en enkät och redovisas till ledningen.

I början av 2021 togs det fram ett stödpaket för familjeombudsuppdraget där det tydligt framgick vad familjeombuden kan göra inom sitt uppdrag. Denna uppföljning är den tredje utvärderingen för att över tid ge möjlighet att följa upp hur många verksamheter som har fått på plats olika utbildningar, arbetsrutiner och stödmaterial inom områdena.

Familjeombud som deltagit i utvärderingen

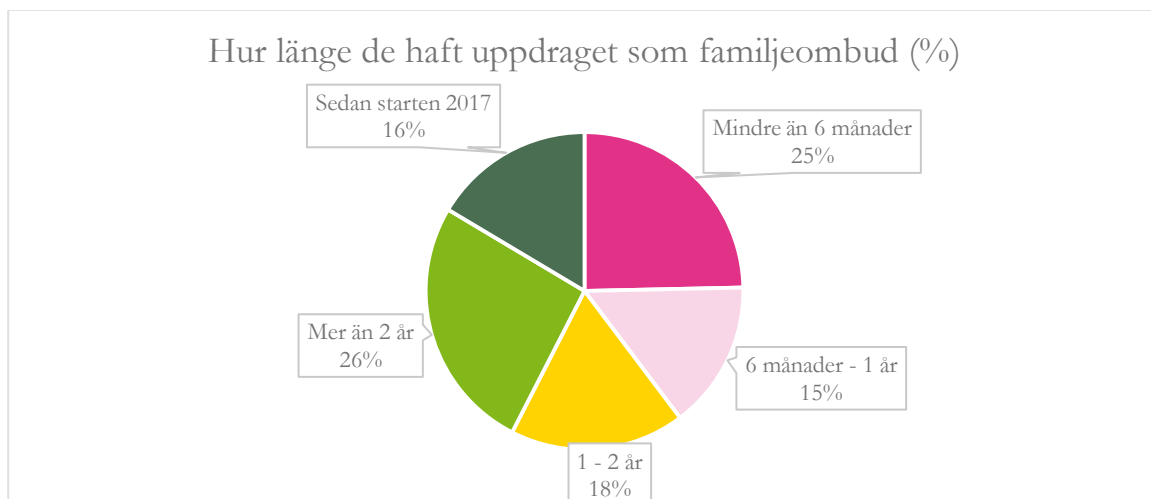
I slutet av 2023 fanns det 140 familjeombud. Utav dessa var 23 barnrättsombud inom vuxenpsykiatri och 20 inom rättspsykiatri. **Sammanlagt var det 96 familjeombud som ingår i det regionövergripande nätverket och av dessa har 74 familjeombud (77 procent) besvarat årets utvärdering.** En del av de som inte har svarat är föräldralediga, sjukskrivna eller alldeles nya familjeombud som inte påbörjat sitt uppdrag.

Följande verksamheter har deltagit i utvärderingen:

Akutkliniken (5)	Infektionskliniken (1)	Primärvårdsrehab (4)
Ambulansen (4)	IVA (5)	Rehabiliteringskliniken (2)
Barn- o ungdomskliniken (4)	Kemlab (1)	Rättspsykiatri (1)
BVC (14)	Kirurgkliniken (1)	Specialistpsykiatri (4)
Familjehälsan (1)	Kvinnokliniken (2)	Vårdcentraler (14)
Folk tandvården (2)	Lasarettshab (2)	Ögonkliniken (1)
Habiliteringen (4)	Onkologkliniken (5)	Öron-näsa-halskliniken (1)
Hjälpmedelscentralen (1)	Ortopedkliniken (1)	

Hur länge familjeombuden har haft familjeombudsuppdraget

Vart åttonde familjeombud (16 procent) har varit med sedan starten 2017. När vi ser på hur lång tid familjeombuden har haft sitt uppdrag visar resultatet att mer än 2 av 5 familjeombud (42 procent) har haft familjeombudsuppdraget i mer än 2 år. Nästan 1 av 5 familjeombud har innehaft uppdraget i 1-2 år, medan 2 av 5 har varit familjeombud mindre än 6 månader. Det medför att det är en bra balans mellan de som har varit mer än två år och de som är relativt nya.

Den vanligaste anledningen till att familjeombuden påbörjar ett uppdrag är för att ersätta ett tidigare familjeombud inom verksamheten som har slutat eller bytt arbetsuppgifter, därefter är det för att verksamheten för första gången får ett familjeombud.

Familjeombud i relevanta verksamheter

Det är eftersträvaransvärt att alla verksamheter som möter patienter har ett familjeombud.

Notera att en verksamhet kan ha många enheter, men endast ett övergripande familjeombud.

Ett upplägg med ett familjeombud med ansvar för många olika enheter är sårbart. Det medför dels att familjeombudsuppdraget känns övermäktigt för en person, dels att det blir till största del familjeombudets egen enhet som drar nytta av resursen, övriga har svårare att få information och ha närhet till familjeombudet som bollplank. När en verksamhet har många olika enheter kan det vara relevant att överväga att utse flera familjeombud som stärker varandra. Inom verksamheter som har familjeombud på varje enhet visar det sig att familjeombudsuppdraget blir genomfört på ett mer effektivt sätt och de enskilda familjeombuden stärker varandra.

Sedan den 1 januari 2024 ingår det i primärvårdvalsuppdraget att varje vårdcentral ska ha ett familjeombud. **Det saknas fortfarande familjeombud på 7 av 33 vårdcentraler vid tidpunkten för utvärderingen:**

- Achima Alvesta
- Gränsbygdskliniken Markaryd
- Hälsocentralen Falken
- Kry Älmhult
- Praktikertjänst Ljungby
- Vårdcentralen Birka
- Vårdcentralen Lessebo

För övriga hälso- och sjukvården är rekommendationen att varje verksamhetschef bör säkerställa att det finns familjeombud i rimligt antal i förhållande till verksamheternas behov.

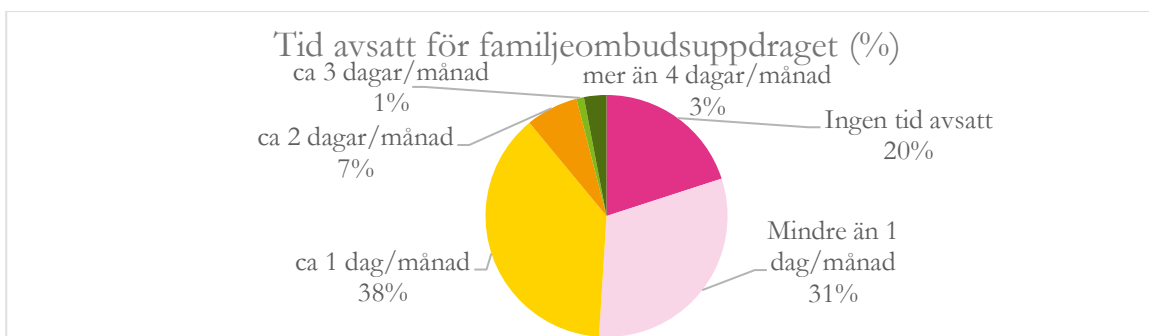
Det är 10 av 29 berörda verksamheter inom övrig hälso- och sjukvård som vid tidpunkten för utvärderingen saknade familjeombud:

- Akutgeriatriska kliniken
- Anestesikliniken
- Bild- och funktionsmedicin
- Hudkliniken
- Klinisk patologi och cytologi
- Medicinkliniken Ljungby
- Medicinsk fysik och teknik
- Psykiatripartners Barn och unga Växjö
- Psykiatripartners Barn och unga Ljungby
- Wemind BUP Växjö

Tid och mandat

Tid för familjeombudsuppdraget

När hälso- och sjukvårdens ledningsgrupp utökade Familjeombudens uppdrag till att även omfatta samverkan inom Kronobarnsmodellen specificerades det i uppdragsbeskrivningen att familjeombuden ska få 1-4 dagar per månad avsatt för familjeombudsuppdraget, anpassat till behov i verksamheten. Minimnivån omfattar 2 timmar i veckan.

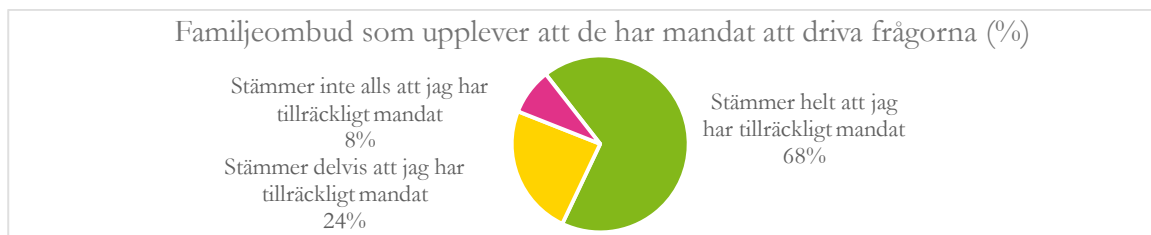
Familjeombuden fick svara på hur mycket tid de har för sitt familjeombudsuppdrag. Som förväntat varierade det stort. **Det är oroväckande att vart femte familjeombud uppger att de inte har någon tid avsatt för sitt familjeombudsuppdrag. Sammanlagt är det mer än hälften av familjeombuden som uppger att de antingen saknar tid avsatt för familjeombudsuppdraget eller att de har mindre än motsvarande 1 dag/månad avsatt arbetstid.** Avsaknaden av tillräckligt med tid innebär att det i stort sätt blir omöjligt att stödja verksamheten på det sätt som familjeombuden är tänkta att fungera. Det är i huvudsak en ledningsfråga att familjeombudsuppdraget blir reellt och inte enbart symboliskt eftersom minimikravet för att ha ett familjeombud måste säkerställas.

Knappt hälften (49 procent) har tillräckligt med tid avsatt för familjeombudsuppdraget. Nästan två femtedelar (38 procent) av familjeombuden har minst en dag per månad avsatt för uppdraget, medan var tionde familjeombud har mer än en dag per månad avsatt för uppdraget. Mer än 90 procent uppger att de alltid/ofta ges möjligheter att delta i nätverksmöten.

Mandat för familjeombudsuppdraget

En förutsättning för att familjeombuden ska lyckas med sina uppdrag är att de har mandat att driva frågorna i sin verksamhet. Det kan handla om att ha möjlighet att lyfta frågor på allmänna möten med chefer och kollegor, och till chefen kunna lyfta behov av att utveckla verksamhetsnära rutiner, kompetensutveckla personalen och få möjlighet att ge stöd till kollegor inom området.

Runt två tredjedelar (68 procent) av familjeombuden upplever att de har tillräckligt med mandat för att driva frågorna i sin verksamhet, vilket är en minskning från 2022 (80 procent). Nästan vart tionde familjeombud (8 procent) anser att de inte har mandat att driva frågorna, vilket är mer än en halvering jämfört med förra utvärderingen (20 procent). Istället har runt en fjärdedel av familjeombuden (24 procent) detta året svarat att de till viss del har mandat att driva frågorna, jämfört med inga sådana svar under tidigare utvärderingar.

I de öppna kommentarerna noteras allt från att det saknas stöd från verksamhetschefen till att familjeombud upplever sig ha gott mandat och goda förutsättningar att driva sitt uppdrag. Bland kommentarerna kan exempelvis följande noteras:

Önskar fler familjeombud inom verksamheten: *Hade gärna velat vara en kollega till som man kunde diskutera och bolla med. Eftersom jag precis har börjat så känns det väldigt mycket och har än så länge inte satt/fått någon avsatt tid till detta. / Det är svårt att driva frågor när man är helt ensam som jag på BVC. Men jag har inte gått grundutbildningen och inte kommit igång ännu. Men jag har funderat på om vi inte skulle vara två, även om det är en liten arbetsplats och en från vc kan vara med.*

Styrka att vara flera familjeombud: *Vi har förmånen på onkologen att vara flera familjeombud, vilket ger oss möjlighet att bolla saker tillsammans. Sen är vi flera nya och några som har varit lite längre vilket är bra. Vi försöker nu hitta former hur vi jobba tillsammans och göra enhetligt på våra respektive enheter. Hittills har vi inte drivit så många frågor, utan vi försöker gå igenom och se så att våra rutiner är aktuella. Men jag upplever så här långt att vi får stöd och mandat om vi skulle önska att driva något. / Vi är en grupp som har övergripande ansvar när det gäller alla barnfrågor, när de både är patienter och närstående. Vi har haft denna gruppen i cirka 1 år nu och vi har en hel del att checka av och vi håller så smått gå igenom familjeuppdrag. Vi har bland annat gjort en bok där vi har skrivit en liten berättelse för barn på IVA (IVAR på IVA) där vi genom berättelsen beskriver hur det är att ligga som patient på IVA. Denna bok ska delas ut till föräldrar i samband när vi har barn som närstående så att de har något att läsa innan och inte bli så skrämde av hur det ser ut på en IVA sal med alla slangar, sladdar och medicinteknisk utrustning. / Vi har under året träffats alla familjeombud på onkologkliniken och jobbar med att utveckla vårt arbete på kliniken och uppdatera informationen på intranätet. Vi har bra mandat för vårt arbete och våran verksamhetsutvecklare deltar på mötena. / Vi har sedan ett år tillbaka fått 10% avsatt till barngruppen där vi även är familjeombud. Det har gjort stor skillnad att ha avsatt tid. Vi har även utbildat alla i barngruppen till familjeombud. Planerar att fokusera mer på familjeombud biten i höst när mina kollegor fått sin grundutbildning. / Jag har fått tid att förbereda information på APT, utarbeta checklista mm. Gå samman med andra familjeombud som är inom primärvården för nätverksträffar, planera och stötta varandra.*

Saknar tid för att sätta sig in i familjeombudsuppdraget: *Jag har inte avsatt tid utan får göra det i mån av tid, blir inte prioriterat då patientmötena kommer i första hand. / Jag behöver mer kunskap om senaste nytt inom varje område för att få mer kött på benen, på så sätt kan jag driva frågor och starta diskussioner ännu mer än vad jag gör nu. Svårt att få till i kombination med mitt dagliga arbete. / Såklart om jag hade en mer tydlig plan för mitt uppdrag och att jag själv sätter av tid för mitt uppdrag. / Tror nog att det hänger mest på mig själv att få till ett bättre flöde på mitt uppdrag. Men det hade också varit lättare (tror jag) om min chef visat ett större intresse.*

Konkurrens om tid och uppmärksamhet: Det är bara det att det är väldigt mycket på vc som håller på att göras om / Allas områden och special mottagningar har mycket så detta med FO är en del i det hela / Jag får jobba med mitt uppdrag men andra aktiviteter kommer före just nu, tyvärr. / Just nu har vi en tuff period på vårdcentralen vilket har lett till att jag ej lagt ner energi på Familjeombud-uppdraget som jag hade velat göra. Förhoppningsvis blir det bättre till hösten. / Tid att förbereda för att ta upp frågorna. / Jag jobbar på BVC och sätter själv av tid i schemat när det behövs. Så tiden ingår i min BVC tid. Vid behov ber jag om tid på APT men det är många andra verksamheter och frågor som ska tas upp så det blir en prioriteringsfråga från chefen. / Har varit en stor förändring inom ambulansverksamheten med nytt schema och nytt avtal. Under hela förra våren skulle vi familjeombud lyfta funderingar kring anmälningsplikt och negativ social kontroll på APT men det fanns då ingen tid. (Valentina gjorde en digital inspelning). Har ingen dag inplanerad för familjeombudsuppdraget framöver. / Med nya schemat har det blivit svårare att få till utbildningsdagar och få tid att gå på möten då detta inte får krocka med nästkommande/föregående pass. Jag upplever det svårt att få tid till familjeuppdraget pga. det. / Svårt att ta tillräckligt med plats på möten/APT gällande familjeombudsfrågor då mycket annat ska avhandlas. Blir många följdfrågor och diskussioner om det jag tar upp gällande orosanmälan, våldsutsatthet mm. vilket gör att det oftast kräver långa möten.

Har goda förutsättningar: Har mycket fria tyglar att utforma och utföra uppdraget på bästa sätt efter våra förutsättningar. / Vi har absolut mandat. / Jag upplever att jag har mandat att driva frågorna. Dock ges ganska liten tid exempelvis på avdelningsmöte att utbilda kollegorna. Ledningen visar engagemang och är positivt inställda till idéer. Jag kan dock sakna ett driv från ledningen- alltså att man inte efterfrågar kompetensökning, men tar tacksamt emot när den erbjuds. Jag har mandat och goda möjligheter i min verksamhet. / Tycker att jag har mandat och även blir tillfrågad om att använda tid vid APT och utbildningsdagar för frågorna. / Är ganska ny som familjeombud. Men de som varit tidigare har jobbat fram bra material som vi ska bygga vidare på. / Inga större problem att driva frågor som dyker upp. / Vi har möjlighet att få en timme på APT ca 2 ggr per termin. / Då uppdraget ingår i min tjänst så har jag mandat att driva frågorna. Jag lyfter frågorna varje vecka på våra interna behandlingskonferenser mm vilket gör att det inte behöver lyfta lika ofta på APT-möten från mig utan mer från någon utifrån så som när Susann och Valentina kom. / Har absolut mandat men än så länge under mina två år är det endast 2 kollegor som hört av sig där jag som familjeombud kunnat vara behjälplig. Svårt att säga när man inte jobbar så mycket med det.

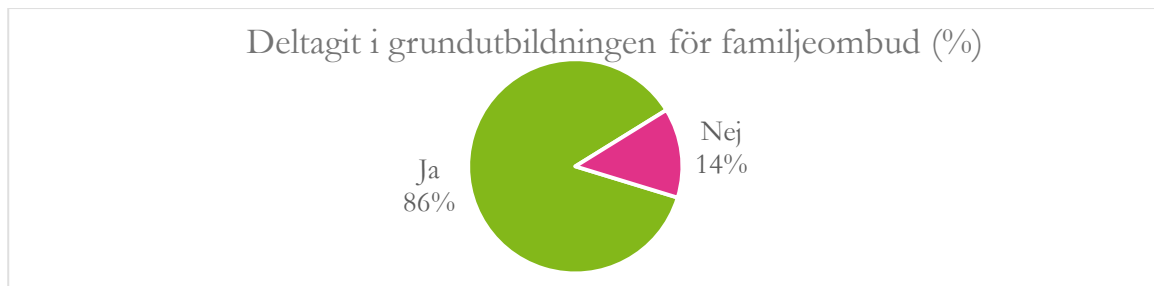
Stöd från chefen: Min chef är öppen, och går att ha en bra dialog med. Jag får egentligen ta den tid jag behöver. Har en jättebra chef / Inför vårt kommande APT har chefen efterfrågat uppdraget och att jag har fått tid att uppmärksamma Familjeombudets innehåll och att visa olika flöde i barn som far illa. / Jag tycker att dessa frågor prioriteras i verksamheten och det känns som att cheferna tycker att det är viktiga frågor. Vi har även ett "Barn som far illa-team" med representanter från alla enheter, där vi regelbundet lyfter dessa frågor vilket är till hjälp. Kronobarnsmodellen hade jag kunnat jobba mer med om jag hade mer tid, alltså att stötta upp i kollegors ärenden också, nu blir det mest i mina egna. / Tycker jag har bra uppbackning av chef.

Förbättringspotential: Om alla chefer skulle förstå hur stort uppdraget är och att det behöver prioriteras. / Ha teman på teamsträffarna var 3e vecka?

Grundutbildning, nätverksmöten och avstämningsmöten

Obligatorisk grundutbildning

Utav de 96 familjeombuden har 83 (86 procent) deltagit i den obligatoriska grundutbildningen, varav några familjeombud har gått utbildningen mer än en gång. Av de familjeombud som haft uppdraget i mindre än 6 månader hade 14 procent ännu inte deltagit i grundutbildningen.

Den obligatoriska grundutbildningen har sedan hösten 2023 utökats till att bli två heldagar för att kompensera att både området Barnets rättigheter, Hedersrelaterat våld och förtryck och Samverkan inom Kronobarnsmodellen har tillkommit sedan starten 2017. Grundutbildningen genomförs minst en gång om året, beroende på behov och antalet nya familjeombud.

Bland kommentarerna noteras i stort sätt enbart positiva erfarenheter. Förbättringsområden är att det är mycket information att ta in på två dagar (där de som gått den tidigare grundutbildningen på en dag uppskattar att grundutbildningen nu sträcker sig över två dagar).

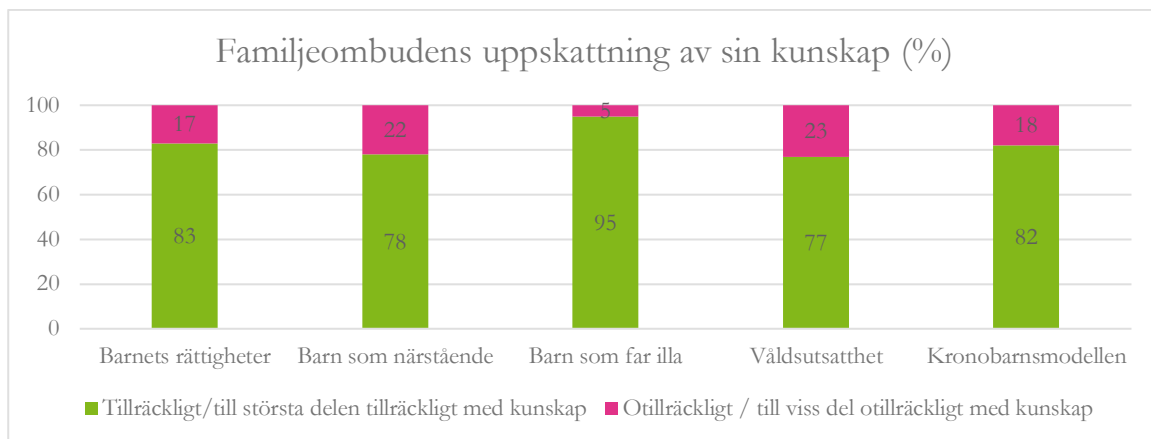
Tycker att den ger en god grund som sedan fylls på via Familjeombudsträffarna, utskicka och det gedigna material som ligger på Familjeombudssidan. / Tycker den tar med det grundläggande. Sedan är det viktigt att hålla sig uppdaterad.

Jag tror att det är bra att den har utökats i tid och nu omfattar två dagar istället för en. När det var en dag blev det mycket information att ta in på en gång. / Bra med två dagar så att ni hinner gå igenom allt. Kändes som att ni hade gott om tid att förklara alla delar.

Den är bra, omfattar mycket viktig kunskap. / Det var en väldigt bra och intressant! / Grundutbildningen var bra, tog upp alla områdena på ett intressant sätt. / Inspirerande och lärorik. / Jag tycker att alla utbildningar är tydliga och nyttiga. / Den var bra och heltäckande. / Mycket bra. Väcker nya tankar.

Det var mycket att ta in - så bra att ni repeterat lite vid varje nätverksträff! / Väldigt bra men otroligt mycket information. Det var bra att man repeterade många saker då man snabbt glömmer bort i samband med all annan information. / Mycket bra. Men det gick snabbt fram första dagen, svårt att hinna tänka mellan. / Lägga den på fler tillfällen.

Bra, mycket information, svårt att sälla info som gäller min verksamhet.

Av de 61 familjeombuden i utvärderingen som hade genomgått grundutbildningen svarade mellan **77-95 procent att de har tillräckligt eller till största delen tillräckligt med kunskap om de områden som ingår i familjeombudsuppdraget.**

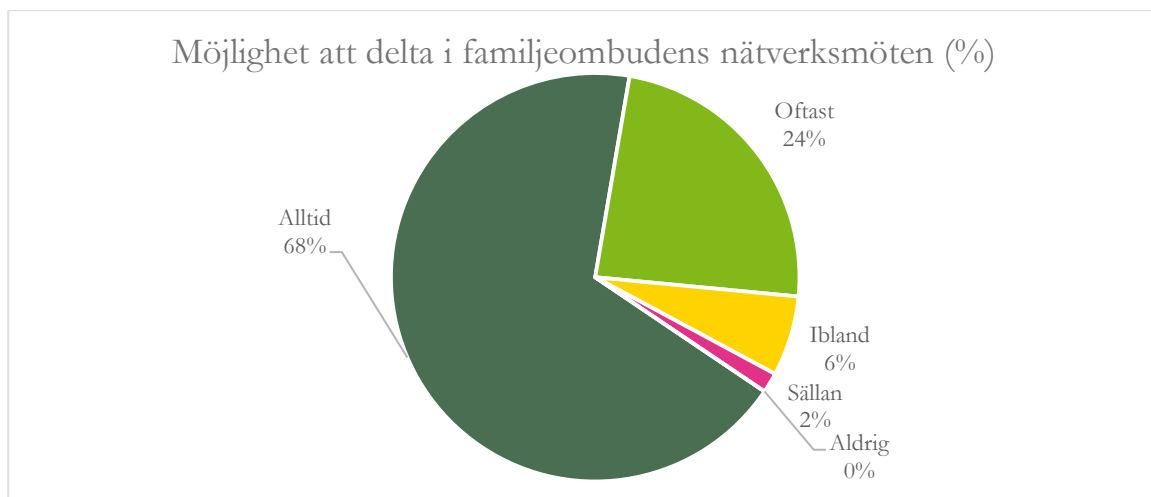
Störst kunskap fanns kring barn som far illa samt barnets rättigheter. Även om samverkan inom Kronobarnsmodellen är ett relativt nytt område svarade 82 procent att de hade tillräckligt eller till största delen tillräckligt med kunskap.

Drygt vart femte familjeombud ansåg att de hade otillräckligt eller till viss del otillräckligt med kunskap kring barn som närstående samt våldsutsatthet, sexuella övergrepp och negativ social kontroll.

Nätverksmötena

Familjeombuden ska ges möjlighet att delta i nätverksmöten två gånger om året. Dessa genomförs under en förmiddag. På eftermiddagen erbjuds en Öppen föreläsning inom ett tema som är relevant för familjeombuden. Den är valbar för familjeombuden och öppen för all vårdpersonal.

På frågan om familjeombuden ges möjlighet att delta i nätverksmötena på förmiddagen svarade mer än två tredjedelar att de alltid kan gå, en fjärdedel att de oftast kan gå. Runt var tjugonde familjeombud får delta sällan eller ibland på nätverksmötena.

Positiva erfarenheter av nätverksmötena: *De är bra, alltid roligt att träffas. Uppskattar mest goda exempel från verksamheter och erfarenhetsutbytet. Föreläsningarna är alltid intressanta, ni väljer ut relevanta och viktiga ämnen. / Det är bra och framför allt att få träffa andra fysiskt, när man jobbar själv med detta. / Har inte hunnit deltaga på så många ännu men de jag har varit på har varit av god kvalitet. / Alltid intressant att lyfta frågorna med andra ombud och också få en inblick i andra verksamheter. / De är helt enkelt TOPPEN. / Fortsätt att ge oss den möjligheten att få komma med våra frågor/funderingar här. Ett bra löpande forum för oss FO. / Nätverksmötena har varit bra och givande och det är alltid bra att träffa andra och diskutera samt uppdatera sig om det senaste. / Intressanta möten. Kul att se och träffa de andra ombuden. Jag vill gärna ha det på plats, inte digitalt. Däremot händer det så mycket i mitt dagliga arbete att jag själv har känt att jag inte har kunnat prioritera det pga arbetsbelastning. / Jättebra. Alltid intressanta ämnen. Bra föreläsare. Nyttigt att träffa andra. / Bra. / Mycket bra. / Bra. Har inte alltid möjlighet att medverka på grund av tid. / Tycker de är bra och med bra upplägg. / De är mycket bra! Bra med fysiska träffar med! Bra med föreläsning på em! / Bra möten och information. Skulle uppskatta fler fysiska möten. / Jag tycker att nätverksmötena är mycket bra, det är bra att man delar upp så att den del är på plats och en del kan vara digitalt. När den digitala möjligheten ges kan jag sitta tillsammans med mina kollegor på jobbet och diskutera med de om frågorna vilket uppskattas. / Jag tycker de är givande, bra med olika teman och föreläsare. / Jag tycker att vi får mycket bra information och det är intressant att träffa kollegor från andra verksamheter. Det är bra att vi delas upp i grupper och diskuterar men jag kan tycka att det blir långdraget när alla ska redovisa vad de pratat om.*

Bra med repetition: *Jättebra! Som sagt tidigare - bra att ni repeterar vårt uppdrag. Alltid matnyttigt! / Tycker att dom har varit bra. Bra att ni alltid repeterar gammal kunskap då man ständigt behöver bli påmind och uppdaterad.*

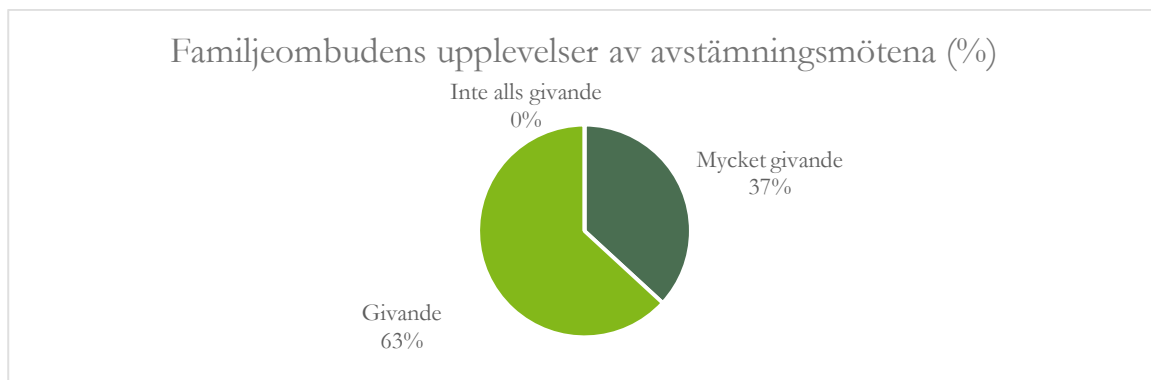
För mycket upprepningar: *Upplever att de senaste träffarna (förmiddagarna) har varit mycket upprepning från tidigare träffar, vilket inte har varit så givande. / Ibland upplevs förmiddagarna som lite upprepning när man varit med ett tag, men ibland kommer nytt. Det är lite svårt att veta hur jag ska förhålla mig. Ska jag alltid gå på förmiddagarna eller inte. / Ibland kan ju jag som varit med sedan 2018 tycka att det blir repetition men samtidigt är det nyttigt att damma av gammalt. Nya saker tillkommer ju hela tiden och behöver lyftas.*

Förslag: *Jag önskar att det skulle vara lite mer om barn som närstående. / Har varit lite smala områden [på de öppna föreläsningarna] nu sista gångerna tycker jag. / Skulle kanske dela upp oss lite mer i grupper som ligger närmare varandra tex vi på sjukhuset. Då vi har mer liknande förutsättningar. / Tycker att alla skulle kunna säga en sak dom tycker att deras verksamhet gör bra så man får lite inspiration. att alla kan få berätta om ett scenario som har hänt på deras arbetsplats och berätta om den. Tycker ibland att det är svårt att ta till sig saker från andra arbetsplatser eftersom vi arbetar så otroligt olika men kanske att ni som håller i nätverksträffarna som har en helhetsbild över hela verksamheten kan fånga in och fylla i när det blir för nischat så alla andra som inte arbetar där förstår. / Gärna bjuda in fler föreläsare utifrån, i aktuella ämnen. / Jag skulle gärna vilja ta del av mer kunskap om barn som närstående.*

Avstämningsmöten var tredje vecka

Under våren 2022 infördes avstämningsmöten för familjeombuden ungefär var tredje vecka. Det har varit ett digitalt möte som varar en timme och familjeombuden har kunnat komma in och ut ur mötet under den tiden.

De familjeombud som har möjlighet kopplar upp sig, presenterar vad de har jobbat med, delar erfarenheter med varandra och ställer frågor eller lyfter utmaningar. **Två tredjedelar av de som deltagit har upplevt det som givande och mer än en tredjedel har upplevt det som mycket givande.**

Bland kommentarerna kring hur avstämningsmötena har upplevts noteras:

Nöjdhet: *Nä, inga direkta funderingar utan jag tycker att de är TOPPENBRA. / Har inte deltagit så många gånger. Just detta har nog blivit att jag fått prioritera bort p g a egna patientmöten. En jättebra möjlighet ändå. / Tack :)*

Svårt att hinna med: *Bra att det erbjuds men jag har svårt att få till det, ofta uppbokad med annat dessa tider. / Har inte hunnit att vara med så många gånger men dom gånger jag har det så är det jättebra. / Har inte hunnit vara med på dessa ännu. / Då vi har handledning med föräldrar barnhälsovårds psykolog regelbundet på BVC har jag inte varit med. Tror absolut att det kunde ge ytterligare kunskap men ibland får man prioritera. / Jag har bara deltagit vid två tillfällen och jag tror dessa var för mer än ett år sedan. / De gånger jag varit med har det varit lågt deltagande. / Svårt/omöjligt att komma ifrån verksamheten / Har alltid önskat att jag kan delta men jobbar tyvärr i akutverksamhet och det går tyvärr inte få ihop. / Har bara varit med några ggr. / Svårt att kunna vara med om de ligger på förmiddagen och man jobbar dag t.ex. / dessvärre har dessa varit på tider som sällan el aldrig passar mig*

Uppskattar att avstämningsmöten finns: *Bra att det finns. / Bra att det är olika tider och dagar. / Jag har inte varit med, har inte känt behovet eller inte haft tid men tycker det är jättebra att möjligheten finns!*

Önskar tematisering: *Skulle önska att jag kunde delta oftare på dem, där kan frågor som rör just oss på min arbetsplats kunna lyftas, känner ibland att det är för brett eftersom vi kommer från så skilt olika arbetsplatser. / Kanske hade varit bättre med olika teman vid varje avstämningsmöte för att kunna bolla olika sakfrågor inom ett visst område. / Teman på avstämningsmötena kanske.*

Insatser i verksamheterna

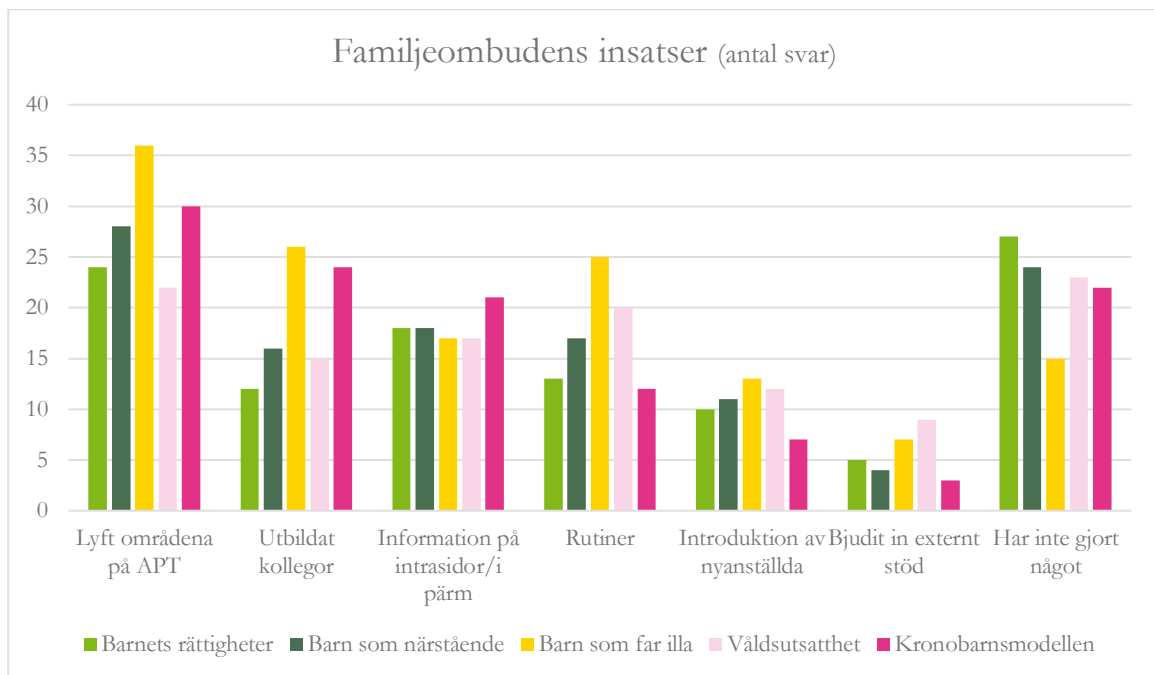
En del av familjeombudens uppdrag är att sprida information och bidra till att kollegor får ökad kunskap inom området. Detta kan göras på en mängd olika sätt.

Genomförda insatser

De vanligaste insatserna som familjeombuden har gjort inom sina verksamheter är ha varit bollplank för sina kollegor samt att ha lyft deras bevakningsområden till kollegor på exempelvis arbetsplatsträffar (APT). Det är även vanligt att de utbildar och förser sina kollegor med information genom intrasidor eller i pärmar. En del familjeombud har arbetat med att ta fram rutiner och ytterligare några har haft introduktion av nyanställda inom sin verksamhet. Ett fåtal familjeombud har tagit in externt stöd för att utbilda eller stötta verksamheten.

Det områden som flest familjeombud har haft insatser inom är Barn som far illa samt anmälningsplikten, följt av etableringen av Kronobarnsmodellen. Barnets rättigheter och Barn som närstående är områden som inte prioriterats lika högt under året. När det gäller våldsutsatthet, sexuella övergrepp och hedersrelaterat våld och förtryck verkar fokus ha legat på arbetsrutiner.

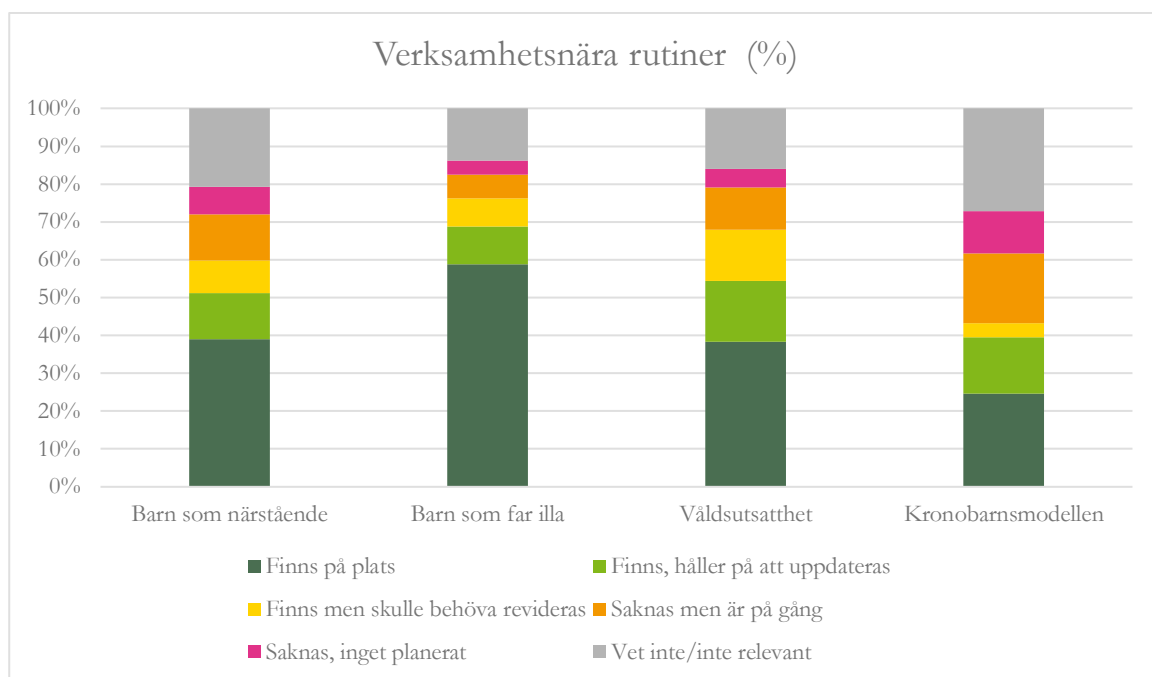
En stor andel av familjeombuden anger att de inte har gjort något alls inom sitt familjeombudsuppdrag. Häribland återfinns bland annat alla som är nya inom uppdraget, men även de som saknar tid och mandat för att genomföra familjeombudsuppdraget.

Verksamhetsnära rutiner

Familjeombuden stöttar sin verksamhet med att se till att det finns relevanta verksamhetsnära rutiner inom deras uppdragsområden. Utgångspunkten är en gemensam övergripande mall som anpassas till den enskilda verksamheten. Vid behov får de stöd utav stödfunktionerna.

Mer än tre fjärdedelar av familjeombuden uppger att det finns verksamhetsnära rutiner för barn som far illa och anmälningsplikten. Runt 60 procent uppger att rutinen finns på plats, medan nästan 20 procent saknar eller skulle behöva uppdatera sina rutiner. Barn som far illa är det område som är bäst tillämpat inom hälso och sjukvården samt tandvården. Därefter kommer rutiner kring våldsutsatthet tätt följt av Barn som närstående. Av förklarliga skäl är Kronobarnsmodellen, det nyaste tillägget till både familjeombudens uppdrag och hälso- och sjukvårdens samarbetsätt, det område som inte kommit lika långt med utvecklingen av verksamhetsnära rutiner. De familjeombud som svarat att de inte vet är relativt nya i sitt uppdrag och/eller inom sin verksamhet.

Rutiner på plats: Dessa rutiner finns och är lättillgängliga. / I gruppen familjeombud på Habilitering har vi dessa som stående punkt när vi träffas en gång per termin. / Vi har fördelat ansvaret för rutinerna mellan oss och jag tycker det fungerar väl. / Har informerat och lagt handlingsplan våld i nära relationer, barn som far illa samt hedersrelaterat våld och förtryck i Platina. Även tillsammans med chefen gjort rutiner att identifiera och agera vid våldsutsatthet samt anmälningsplikten. / Jag och min kollega Anna är insatta i detta. Det är till oss våra andra kollegor vänder sig vid frågor. / Jobbar tillsammans med de andra familjeombuden inom kliniken för att se till att rutiner och riktlinjer är uppdaterade samt att relevant information finns tillgängligt. / Vi samordnare har skapat rutiner på arbetsplatsen och fått stöttning av Susann och Valentina. / Övriga ämnen ovan har vi utarbetat checklistor på VC.

Är på gång: Vi håller på med PM och så ska vi göra en barnrond / För vidare ny information som jag har fått. / Har lyft frågan med chefen gällande bättre rutiner. Hon ska kolla upp detta med sin

chef och därefter återkomma. Just nu är frågan om våldsutsatthet och hur vi ska fråga/uppmärksamma patienter på ett bra sätt på agendan. / Vi håller på att hitta ett sätt att nå ut till våra kollegor. Så att alla kan hitta information lätt.

Ständigt förbättringsarbete: *Vi har rutiner på plats inom alla områden förutom Kronobarnsmodellen, men jag upplever att de behöver ses över. Kan tycka att viss information saknas och som behöver förtydligas gentemot våra kollegor. Jag har ännu inte lyft denna fråga till de andra familjeombuden på habiliteringen. / Barn som närstående behöver belysas mer på arbetsplatsen VC ex vid långtidssjukskrivningar mm. Rutin att fråga om barn i familjen. / Vi har förmånen att vara flera familjeombud på kliniken. Utmaningen nu är att hitta former att arbeta tillsammans och vad/hur vi ska arbeta vidare med.*

Saknat förutsättningar eller rutiner: *Min närmsta kollega som är familjeombud med har varit på föräldraledighet, hon kommer nu tillbaka och vi ska försöka få till lite nytt nu. / Familjeombudet som var tidigare än mig har slutat på avdelningen. Fick ingen information av henne hur det såg ut i vår verksamhet. Håller på att rodla i det själv / Händer mycket, svårt att hinna med att uppdatera rutiner. / Jag har sedan två veckor tillbaka påbörjat en ny tjänst så jag har inte hunnit sätta mig in i hur rutinerna är på min nya arbetsplats. / Vi har inte gjort några egna rutiner enbart för vår verksamhet utan följer dem som alla redan finns centralt. / Verksamhetsnära rutiner är något vi behöver ta fram, men jag har ej möjlighet att driva detta i nuläge p.g.a. pågående utbildning. Det finns en medvetenhet om frågorna och de lyfts vid behov, men inga nerskrivna rutiner. / Vi fick i uppgift att utveckla rutin gällande våldsutsatthet. Detta var ett omfattande arbete som vi familjeombud då inte upplevde oss ha tid att göra. Vi kände också en viss tveksamhet till om det ingick i vårt uppdrag att skriva sådana rutiner. Det finns också en viss tveksamhet i verksamheten om verksamhetsnära rutin (beroende på vad man menar med det begreppet såklart) behövs. Barn som far illa och anmälningsplikten kanske är just ett sådant område som snarare behöver ha en regionövergripande rutin då skyldigheten att anmäla ser likadan ut på arbetsplatser i verksamheten?*

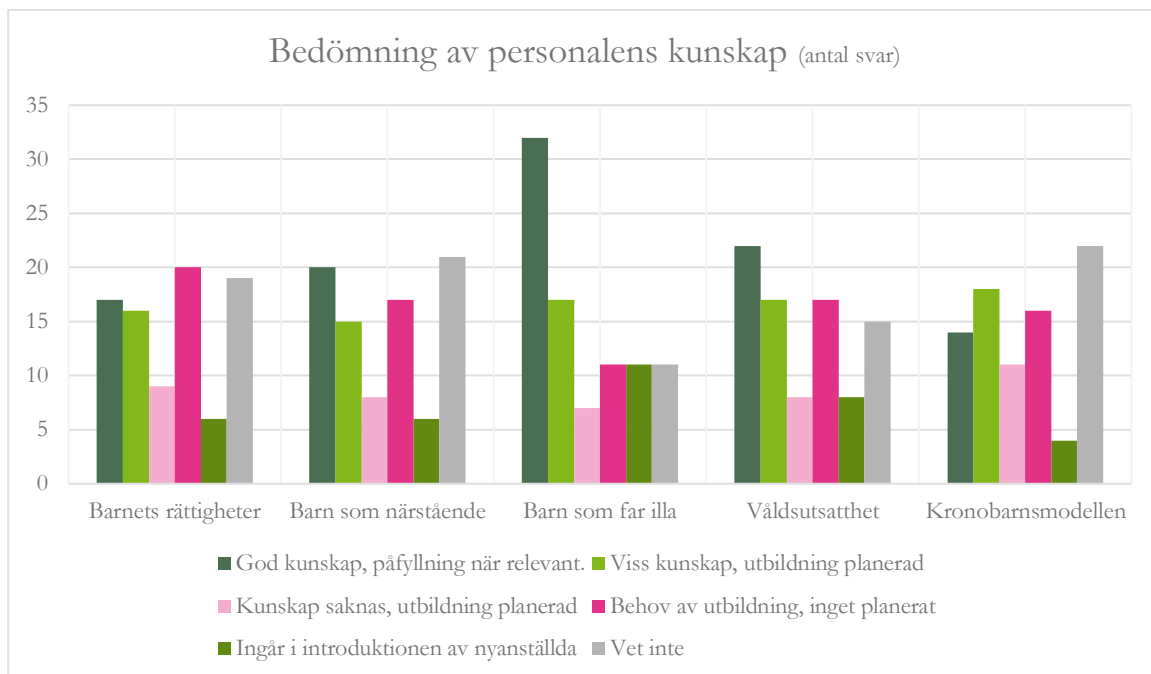
Kronobarnsmodellen: *Vi har ingen rutin för Kronobarnsmodellen inom egna verksamheten. Jag har inte uppfattat att det är något vi ska utveckla. Kanske behövs det mer info om detta och hur det skulle kunna se ut. / Vi har inte några rutiner gällande Kronobarns modellen vilket jag kommer lyfta på nätverksmötet inom psykiatrin den 24 april. Finns det andra som har en rutin på detta?*

Personalens kunskap

Familjeombuden fick bedöma personalens kunskap inom de områden som ingår i familjeombudsuppdraget. Det område som personalen bedöms ha störst kunskap inom är barn som far illa och anmälningsplikten, följt av våldsutsatthet, sexuella övergrepp och hedersrelaterat våld och förtryck. Det är även dessa områden som är något vanligare i introduktionen av nyanställda.

Runt vart femte familjeombud bedömer att det finns behov av utbildning inom verksamheten men att ingen sådan är planerad i dagsläget. Runt vart tjugonde familjeombud uppger att introduktionen för nyanställda innehåller information om de områden som ingår i familjeombudsuppdraget.

Många familjeombud är antingen nya inom familjeombudsuppdraget eller i sin verksamhet och det är många som saknar insyn i personalens kunskapsnivå.

Förbättringsförslag kring kunskapsutveckling av kollegor: *Mer öppna föreläsningar för all personal tycker vi är viktigt, det väcker eftertanke du boostas. / Mer särskilt riktade utbildningar på enskilda arbetsplatser/områden. / Önskar mer utbildning riktad mot akuta händelse och situationer. Ta in föreläsare från ex polisen som kan redovisa hur dom agerar och skapa förståelse. Polisen är den aktör som skriver flesta orosanmälningar. Skulle vara intressant med ett fall som man skulle kunna följa (om man anonymiserar) från att ambulansen varit på plats genom hela vårdkedjan. Hur fungerar det, vad händer efter att vi skrivit en orosanmälan osv. lättare att förstå om man ser ett riktigt fall.*

Upplevd kunskap hos kollegorna: Det finns god kunskap hos mina kollegor, men vi försöker trots det alltid påminna och hålla frågorna inom varje område levande. / De är rätt så välinformerade. Men uppdateringar bör göras med jämna intervall. / Tycker att jag möts av intresse när jag genomför en utbildnings- eller informationsinsats. / Den är lite varierande men rätt så god kunskap generellt. *Det anställs hela tiden ny personal så detta behöver hållas levande.*

Vi försöker sprida kunskap och info på olika sätt; APT, utbildningar etc. / Jag upplever att mina kollegor är för naiva som ibland ej vet när och om de exempelvis är fog för en orosanmälan/ dokumentera våldsutsatthet. / Medarbetarna lyfter ärenden när det är aktuellt med t ex en orosanmälan. Tror att vissa av oss missar att ställa frågan om barn som anhöriga o.s.v. / En del har goda/självlärd och självklar kunskap, andra verkar inte ha något intresse eller fransäga sig ansvar. Framförallt barn som närstående eller Kronobarnsmodellen - där är det kunskapsbrister. / Väldigt olika i vår personalgrupp. En del är väl insatta medan en del upplever man inte alls har någon större kunskap. Har troligen aldrig gjort någon orosanmälan. / De kollegor som inte arbetar med barn har inte så mycket kunskap, tror inte heller att intresse finns. När de är något de inte kan vänder dom sig till mig och min kollega som träffar barn och familjer dagligen / Tycker att det saknas kunskap om barns rättigheter inom ambulansen. Vi har fått 16 nya medarbetare sedan i somras och dom har inte fått någon särskild utbildning från oss familjeombud. Finns en checklista som alla nyanställda ska bocka av och tror att vissa delar finns med på den. Då visar den handledaren som den nyanställda går med hur man ex. skriver en orosanmälan. / Personalen har fått ta del av utbildning i områdena barn som far illa och anmälningsplikten, våldsutsatthet och Kronobarnsmodellen. Kunskapsnivån skiljer sig dock givetvis mellan kollegorna beroende på hur länge de arbetat, tidigare erfarenhet, yrke o.s.v. Dock finns såklart ett behov av att repetera kunskapen och att som nyanställd få ta del av kunskapen. Så att ta upp frågorna på avdelningsmöten med jämna mellanrum tror jag är viktigt. Jag hade också gärna detta att information om dessa områden gavs i samband med introduktion av nyanställda. Områdena som inte lyfts än på avdelningsmöten kommer att lyftas framöver. / Viktigt att tänka med glasögon utifrån perspektiv, barn som far illa, våld i nära relationer, barn som närstående. Lätt att vara naiva.

Familjeombudens egna kompetens och roll: *När jag har mer kunskap, kan jag förmedla detta vidare till mina kollegor. Jag hoppas kunna bli ett bollplank för dessa viktiga frågor. / Viktigt att kunna dela med sig av vad vi (FO) får för information. / Tror jag/vi behöver påminna om min/regionens roll/ansvar/uppdrag lite oftare och att vi behöver se till barnets bästa även om vi inte träffar dem då vi träffar de personer över 18 år. / Personalen på VC behöver mer utbildning i barns rättigheter o som närstående. Fokus har lagts på övriga områden hittills. / Vi håller på att arbeta fram ett sätt att nå ut till personalen. Samla information och se till att de får kunskapen vi får av er. / Som familjeombud får man bära väldigt mkt, jag har under många år (först senaste året har vi fått en till som vill engagera sig i dessa frågor och som internt familjeombud) varit ensam på min egen enhet och har nu av sagt mig att vara s k externt familjeombud.*

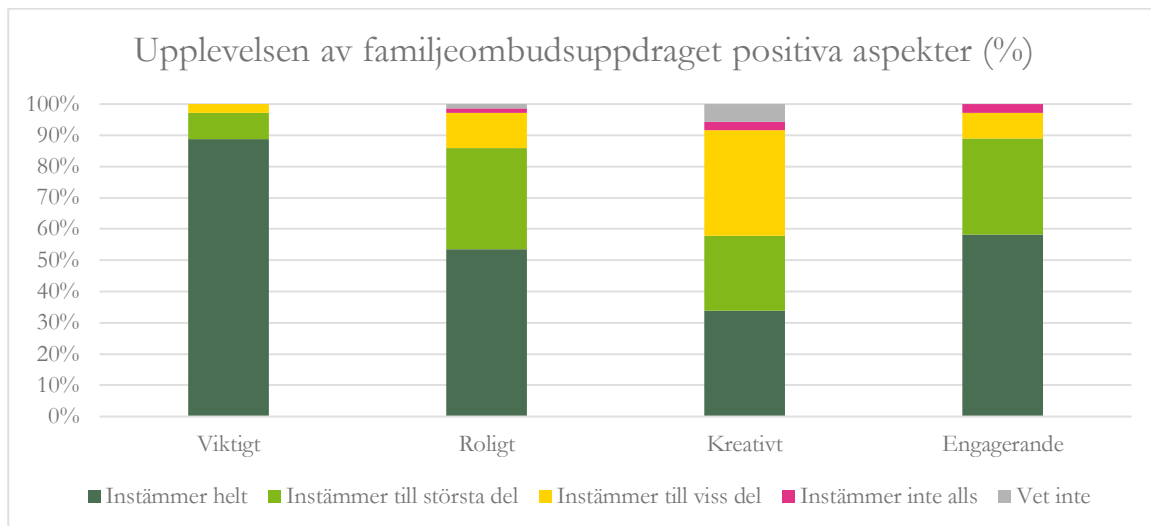
Utmaningar att få tid och uppmärksamhet: *Vi har fullföljt flera utbildningar. Sen behövs alltid påfyllning med jämna mellanrum då man glömmer och nya medarbetare tillkommer. Arbetet som familjeombud har flera positiva aspekter men det är också ett omfattande uppdrag. Det är svårt att hinna med. / Tycker absolut att det krävs mer utbildning till personalen, tycker inte att tid ges riktigt till att utbilda, upplever att cheferna inte prioriterar detta område. / Vi ska försöka hitta något sett som vi kan nå våra kollegor. Det är hela tiden massa av nya saker på avd svårt att nå fram till alla. / När jag lyfte frågan om familjeombud på avdelningen visste knappt chefen om det, och inte personalen heller. Det är viktigt för mig att det finns någon stöttning på avdelningen och vägledning hur man ska göra när det uppkommer situationer på avdelningen. Vi har senaste tiden haft barn som anhöriga på avdelningen, och det är viktigt att veta hur man ska agera då. Vi ska ha*

en utbildningsdag nu i maj där de kommer få mer information om dessa frågor. / Svårt att hålla alla uppdaterade när det är många nya hela tiden och hyrpersonal... Det uppdateras flitigt så svårt att "hinna med".

Utbildning är inte alltid lösningen: *Mitt problem är att personalen får det de behöver och jag finns till hands men trots det är det inte alla som tar det eget ansvar som de behöver göra. Detta är en fråga som jag lyft med min chef. / Uppdraget är svårt eftersom inte patienten är här så länge. / Eftersom vi ej har barn som patienter har barns rättigheter ej prioriterats. / Viktigt med en samordnande roll då vi är många familjeombud på Rättspsyk. Viktigt med en samordnande funktion som håller ihop gruppen och för arbetet framåt. / Det är frågor som behöver lyftas regelbundet, men finns inte så många forum förutom APT. Vi har endast vuxna patienter vilket påverkar vårt fokus på vissa frågor mer än andra.*

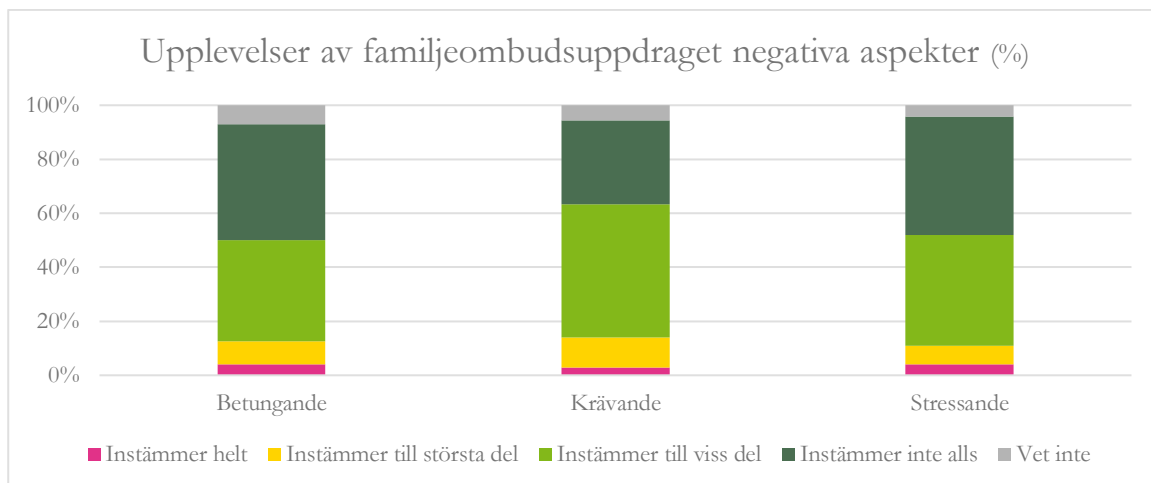
Upplevelser av familjeombudsuppdraget

Familjeombuden fick svara på hur de upplever sitt familjeombudsuppdrag. **Runt 97 procent instämmer helt eller till största delen i att uppdraget känns viktigt.** Mellan 86-88 procent upplever att familjeombudsuppdraget helt eller till största del är roligt och engagerande. Mer än hälften tycker att det helt eller till största delen upplevs kreativt, vilket ca 35 procent håller med om till viss del.

Det är runt 10-12 procent av familjeombuden som anser att familjeombudsuppdraget upplevs som betungande, krävande och stressande. Runt 80 procent av familjeombuden tycker inte alls, eller bara till viss del, att familjeombudsuppdraget känns betungade, krävande eller stressigt.

Viktigt, roligt och givande: *Det är roligt och spännande. / Ett mycket roligt uppdrag som möjliggör att jag kan fördjupa mina kunskaper inom de olika områdena. Har personligen ett stort intresse för dessa frågor och samtidigt som vi kan hjälpa de personer vi möter, får jag även utveckla mina kunskaper och erfarenheter. / Väldigt intressant och viktigt. En ära att få vara familjeombud. / Viktigt uppdrag och det känns roligt att Region Kronoberg ligger väl framme på detta område. / Tycker om mitt uppdrag och brinner för våra barn som anhöriga. Även äldre som drabbas av våld och hot. / Bra med avsatt tid varje månad. Viktigt och givande uppdrag. Bra att en person på arbetsplatsen har en fördjupad kunskap i dessa områden för att kunna stötta personalen i diverse dilemman samt hjälpa att söka fram fakta, förmedla olika instanser, rutiner mm. / Jätteviktigt ämne, vi har fullt stöd från vår chef. / Att kunna se och hjälpa dem utifrån min kunskap. / Ett oerhört viktigt och roligt uppdrag. För mig som socionom så ligger dessa frågor mig varmt om hjärtat och jag har arbetat rätt mkt med dessa frågor även tidigare. Ett viktigt uppdrag där man ändå kan känna att man är ett bollplank och kan föra vidare kunskap från er. / Mycket intressant, är glad att jag blev Familjeombud för drygt ett år sedan. / Bra och viktigt uppdrag. / Viktigt uppdrag :) / Mycket spännande och intressant. Viktigt uppdrag. / Inspirerande, viktigt. / Kollegorna har nog inte full koll på mitt uppdrag även om jag informerat dem. Men de vet att jag är deras Familjeombud. <3 / Man kan alltid ägna mer tid åt dessa ämnen. Känner ändå mig säkrare i uppgiften hur längre jag har varit det. Nu tror jag de flesta på vårdcentralen vet om mitt uppdrag. De har tex. hänvisat till mig när det har varit något och studerande kommer ibland och frågar. Tycker ändå att jag får stöd.*

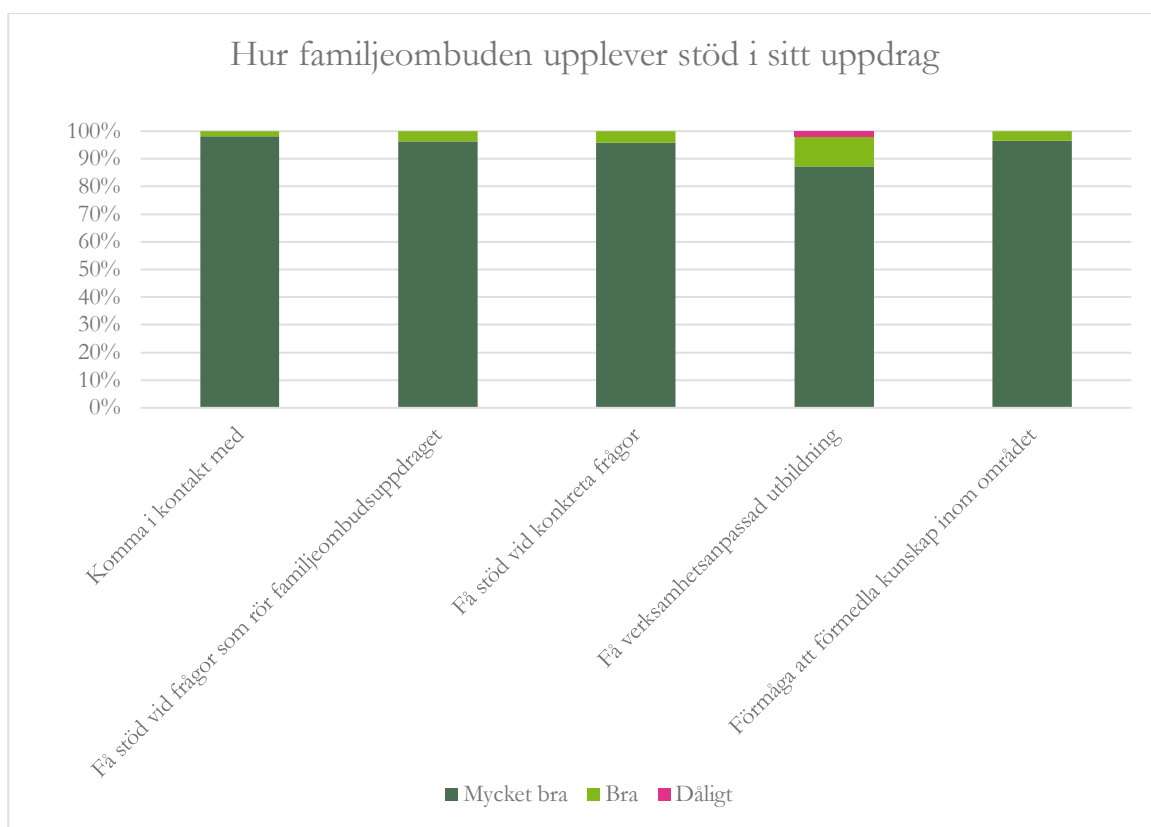
Komplex och tungt uppdrag: Bra, viktigt men komplicerat. / Det är tunga ämnen som gör att uppdraget blir "tungt". Man blir påmind om att detta är verklighet för många. Men också väldigt nyttigt och väldigt bra föreläsningar. / Det mest krävande och belastande i uppdraget är att barn inte få sina rättigheter tillgodosedda av både socialtjänsten och skolan då de verksamheterna är väldigt belastade samt att personalen (liten skara) inom vår verksamhet inte ta det ansvar som de borde. / Hade önskat att jag kunde hitta en bra eller bättre struktur på mitt uppdrag. Får väl ta upp det med min chef. / Jag jobbar med detta, mer eller mindre alltid men tycker det är svårt att få ihop information för att personalen ska förstå och lära sig utan att det blir för mycket. Vill informera på ett enkelt vis. / Skulle gärna brinna för detta ämne, men har tyvärr svårt att se vad min roll som familjeombud går ut på. Jag är inte en person som trivs med att utbilda/föreläsa för andra och inte heller att sitta tillsammans med andra jag inte känner och diskutera kring frågan. Kan samla information i en pärm, men ser inte mycket av nyttan med det. Har börjat inse att jag nog, tyvärr, är fel person för uppdraget. Det verkar dessutom som att flera av oss känner likadant...

Antalet familjeombud spelar roll: Viktigt, men känner mig ensam i rollen och tiden räcker inte till i nuläget p.g.a. utbildning. / Ganska svårt i vår verksamhet eftersom fallen är få och man får ingen rutin på anmälan och tillvägagångssätt. Svårt att vara ensam med uppdraget på en klinik. / Det är ett intressant uppdrag, men det känns stort och omfattande och lite svårt att greppa emellanåt. Men jag tänker att vi får fokusera på det som är mest relevant för oss på onkologen och arbeta utifrån det. Som jag skrivit tidigare så är det också en fördel att vara flera på samma ställen då man kan bolla med varandra. Hade jag varit själv så hade det känts stort och betungande, men tack vare att vi är flera så kan vi hjälpas åt. / Ett viktigt arbete. Det är positivt att vi träffas alla tillsammans eftersom många är ensamma på sin klinik med att ha uppdraget.

Stöd till familjeombuden

Familjeombudsuppdraget understöds av människorätts- och barnrättsstrategen samt utvecklingsledaren för våld i nära relationer, barn som far illa samt hedersrelaterat våld och förtryck. Familjeombuden fick frågor kring hur de upplever detta stöd i sitt uppdrag.

Runt 80 procent av familjeombuden har varit i kontakt med stödfunktionerna inom de olika delarna av familjeombudsuppdraget. **Den stora majoriteten av familjeombuden är mycket nöjda med möjligheten att komma i kontakt med stödfunktionerna, möjligheterna att få stöd i sitt familjeombudsuppdrag och kring konkreta frågor samt förmåga att förmedla kunskap inom området.** Ett familjeombud önskar mer anpassning till sin verksamhet i utbildningar. Runt 20 procent av familjeombuden har inte besvarat frågan då de (ännu) inte haft anledning att ta kontakt med stödfunktionerna inom dessa områden.

Uppskattning av stödfunktionerna: *Det är så bra att ni Valentina och Susann finns att ta stöd av. / Baserat på den korta erfarenhet jag har så tycker jag det är bra. / Jag är nöjd. / Ni gör ett fantastiskt bra jobb som ni gör just nu och det är så viktiga frågor som ni jobbar med. / Blir lätt imponerad av det stöd som finns hos er, aldrig svårt att ta kontakt med er, Susann och Valentina. Tack. / Jag tycker att stödet är väldigt tillgängligt. Jag har fått hjälp både med generella frågor och i ärenden. Lätta att få tag på. Sedan tycker jag att materialet som finns på vårdgivarwebben är jättebra och underlättar när man ska hålla utbildningar. / Jag får bra stöd och alltid självklara svar på frågor. / Tycker att ni gör det mycket bra. / Ni är engagerande, fortsatt som ni gör. / Tycker att det är enkelt att få stöd om behov finnes, aldrig några problem att ta upp diverse saker. / Inspirerande och kunniga. / Tycker det är bra. / Ni finns till hands när jag behöver er och det var uppskattat när ni kom till oss vid våra APT möten. / Ni är fantastiskt duktiga. Lätt att komma*

ikontakt med. / Vi upplever ett mycket bra stöd ifrån er. Både i konkreta ärenden och i rutinarbeten som är övergripande för verksamheten. / Ni är så kunniga och det är skönt att kunna ringa och fråga er när vi stöter på problem! / Fortsätta som ni gör nu, ni inspirerar oss i dessa svåra ämnen! / Stor tillgänglighet. / Vid det tillfälle jag behövt akut hjälp fick jag det direkt och det var mycket viktigt för mig i den situationen. / Otroligt stor kunskap och engagemang! Har inte varit i kontakt så många gånger, men de gånger jag har varit det har jag fått snabba och bra svar så väldigt tacksamt. / Har bara varit i kontakt med hedersrelaterat våld och förtryck, där vi bjudit in till föreläsning på avdelningen och det var lätt att få hjälp med. / Eftersom vi ej stöter på denna problematik så ofta har vi haft gott stöd och hjälp i enskilda fall. / Får stöd om jag ber om det, så mycket hänger nog på mig att hitta en bra struktur.

Förbättringsförslag allmänt: *Mer omvärldkoll, hur gör man i andra regioner, ni kanske har kunskapen men vore intressant att få ta del av. / Jag tycker ni gör ett väldigt bra jobb, kan inte komma på något ni behöver förbättra. / Vet inte vad ni kan göra annorlunda.*

Förbättringsförslag kring rutiner och material: *Saknar informationen som finns på intranätet som jag inte kommer åt (p.g.a. privat VC) Det är tråkigt! / Jag tänker att det finns behov av tydliggörande om vem som gör vad i vården. Det kanske inte ni kan svara på alltid. Men vi får utbildning och sedan är frågan men vad gör vi med svar vi får från patienterna. Det kan exempelvis handla om vuxna med sexuella tankar om barn - vem i regionen kan behandla det eller vem kan behandla personer med funktionsnedsättning utsatta för sexuella övergrepp. Det finns liksom en diskrepans mellan kunskap och behandling/rutiner. / Lite enklare material i hur och vad vi informerar arbetsplatsen om, mer tydligt. Kanske hade varit enklare om man jobbat länge som familjeombud på en större vårdcentral där det kommer fall oftare men nu är allt så nytt och känns svårt att få ihop vad som ska informeras om, selektion i allt material. / Det har kommit fram önskemål på APT om någon form av utbildning med konkreta fiktiva exempel för att kunna diskutera anmälningsplikt framöver.*

Önskar bättre struktur och samarbete: *Vi skulle behöva ett bättre samarbete och ev ytterligare ett familjeombud. / Skulle behöva rutiner och riktlinjer för hur vi ska jobba med dessa frågor på avdelningen. Som det är nu är vi bara 4 personer som läser mail och tittar på informationsfilmer var och en för sig. Vi skulle kanske behöva börja med att sitta tillsammans och prata ihop oss för att komma fram till vår roll, och sen göra detta med jämna intervall för att hålla liv i uppdraget. Har planerat in en dag för detta. Hoppas det kan leda någon vart.*

Sammanfattande slutsatser

Det har varit mycket värdefullt att ta del av familjeombudens samlade erfarenheter kring sitt uppdrag för tredje gången. Resultatet visar utmaningar och styrkor med familjeombuds-uppdraget samt ger en hänvisning till fortsatt utvecklingsarbete. Det har varit en stor andel familjeombud som har deltagit i utvärderingen, vilket gör att resultatet måste anses att till största del ha fångat de relevanta erfarenheter som familjeombuden har kring sitt uppdrag.

- **Saknas familjeombud:** Det saknas fortfarande familjeombud på 7 av 33 vårdcentraler och 10 av 29 berörda verksamheter inom övrig hälso- och sjukvård.
 - ⇒ Stödfunktionerna kommer att ta ny kontakt med dessa verksamheter för att se förutsättningar för dem att tillsätta familjeombud.
- **Grundutbildningen:** Det är en stor grupp nya familjeombud som tillkommer varje år, ca 40 procent av alla familjeombud har haft uppdraget mindre än 12 månader. Dessa behöver delta i den obligatoriska grundutbildningen regelbundet för att ha förutsättningar att agera som familjeombud.
 - ⇒ Grundutbildning måste fortsatt erbjudas en till två gånger per år för att skapa goda förutsättningar för uppdraget.
- **Avsatt tid:** Knappt hälften av familjeombuden upplever sig ha arbetstid motsvarande 1 dag per månad, vilket är minimikravet som hälso- och sjukvårdens ledningsgrupp har antagit i samband med uppdateringen av innehållet i familjeombudsuppdraget.
 - ⇒ Vart femte familjeombud uppger att de inte har någon tid avsatt alls för uppdraget, vilket innebär att funktionen inte fyller sitt syfte i de verksamheterna.
 - ⇒ Chefer behöver stödja familjeombuden så att de får avsatt arbetstid, tid för att delta i nätverksmöten två gånger om året samt i den obligatoriska grundutbildningen.
- **Mandat:** Två av tre familjeombud upplever att de har tillräckligt med mandat för att driva frågorna som ingår i familjeombudsuppdraget, även om de inte alltid har tid avsatt för uppdraget.
 - ⇒ Det är väsentligt att alla familjeombud får stöd från sin chef att möjliggöra sitt uppdrag, genom att skapa samsyn kring vad som behöver prioriteras och när detta ska ske i tid.
 - ⇒ Stödfunktionerna tar fram tydligare stödmaterial för att familjeombud tillsammans med sin chef ska kunna planera genomförandet av familjeombudsuppdraget.
- **Sårbart med endast ett familjeombud:** Genomgående visar utvärderingen hur de verksamheter som har fler än ett familjeombud ser fördelar med att vara flera som stöttar varandra och delar på uppdraget, samt att de familjeombud som är ensamma i sina verksamheter upplever det tungt och önskar fler familjeombud inom verksamheten.
 - ⇒ Verksamhetschefer och avdelningschefer behöver i dialog med sitt familjeombud överväga om det kan finnas skäl att utse mer än ett familjeombud som gemensamt delar på familjeombudsuppdraget. Det blir mindre sårbart och skapar bättre förutsättningar för uppdraget.

- **Nätverksmöten:** Nätverksmötena fyller en viktig funktion av att träffas och dela erfarenheter. Mer fokus önskas på goda exempel, nätverkande och externa föreläsare.
⇒ Stödfunktionerna ser över möjligheten att minska upprepning av information och fokusera än mer på erfarenhetsutbyte och relevant kunskapspåfyllning.
- **Avstämningsmöten:** Avstämningsmötena var tredje vecka upplevs som relevanta och kommer att fortsätta genomföras.
⇒ Stödfunktionerna ser över möjligheten att ha specifika teman för några av avstämningsmötena.
- **Insatser i verksamheterna:** Mycket fokus har legat på barn som far illa, anmälningssplikten samt våld i nära relationer. För att underlätta och stödja insatser inom övriga områden har stödfunktionerna gjort följande:
⇒ Tagit fram presentationsmaterial för introduktion för nyanställda.
⇒ Tagit fram rutiner och filmer som stödjer implementationen av Kronobarnsmodellen.
⇒ Tagit fram uppdaterat material om barnets rättigheter inom vården.
⇒ Planerat särskilt fokus på Barn som närstående under höstens nätverksmöte och Öppna föreläsning 2024.
- **Verksamhetsnära rutiner:** Omkring 20 procent av familjeombuden uppger att det saknas eller behöver uppdateras verksamhetsnära rutiner inom de områden som ingår i familjeombudsuppdraget.
⇒ Rutiner för Kronobarnsmodellen är framtagna och kommunicerade till familjeombuden.
⇒ Familjeombud som behöver stöd för att få till verksamhetsnära rutiner i sin verksamhet kan kontakta stödfunktionerna för att få hjälp.
- **Verksamhetsnära utbildningar:** En del familjeombud önskar särskilt riktade utbildningar inom verksamhetens område. Stödfunktionernas kompetens ligger inom sakområdet och inte alltid inom olika vårdspecialiteter.
⇒ Stödfunktionerna och familjeombuden stämmer av utbildningsbehov för att se om det kan genomföras av någon inom regionen eller om det behövs mer verksamhetsspecifik expertis från externt håll.
⇒ Förslaget om att ta fram fiktiva diskussionsfall anpassade till olika verksamheter beaktas av stödfunktionerna, med input från familjeombud som ser behov av sådant material.
- **Upplevelser av familjeombudsuppdraget:** Det är glädjande att se att i stort sätt alla upplever familjeombudsuppdraget som viktigt, roligt och engagerande, samt att så liten andel som 10-12 procent upplever att det är betungande, krävande och stressande.
⇒ Många av de som upplever familjeombudsuppdraget som betungande, krävande och stressande är ofta ensamma familjeombud inom sin verksamhet. Här är det viktigt att i dialog med chefer överväga att tillsätta flera familjeombud som kan dela på uppdraget för att det ska bli mer hanterbart och mindre sårbart.

- **Stödfunktioner:** Det är glädjande att de familjeombud som har behövt stöd och insatser från stödfunktionerna är så genomgående nöjda med stödet, både när det gäller tillgänglighet och innehåll.
- **Övriga synpunkter som framkommit i utvärderingen:**
Familjeombud från privata aktörer saknar tillgång till familjeombudens interna sidor.